

Nr 493.

Av herr **Ekdahl**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 220, med förslag till lag om folkpensionering, m. m.

Kungl. Maj:ts proposition nr 220 med förslag till lag om folkpensionering m. m. innehåller vissa bestämmelser angående bostadstillägg. I lagtextens § 5 föreskrivas generella bostadstillägg, graderade efter ett system med fem bostadskostnadsgrupper, medan § 6 rekommenderar ett särskilt bostadstillägg, utformat enligt vederbörande kommuns bestämmande. Enligt lagförslaget § 23 skola de generella bostadstilläggen till större eller mindre del bekostas av statsmedel, det särskilda bostadstillägget däremot helt av den kommun, vars pensionsnämnd beviljat detsamma. Departementschefen har, prop. s. 111, anslutit sig till socialvårdskommitténs uppfattning, att de kontanta pensionsbeloppen så avvägas, att de "kunna antagas på billigare orter, främst den rena landsbygden, täcka försörjningsbehovet", d. v. s. innesluta även kostnaden för bostad. I enlighet med denna uppfattning äro folkpensionärerna i den lägsta bostadskostnadsgruppen uteslutna från rätten till de generella bostadstillägg, som stadgas i lagförslaget § 5.

Efter vilken norm försörjningsbehovet skall beräknas, kan vara vanskligt att fastställa. Men man bör givetvis nu, när vissa belopp komma att i lag fixeras såsom "täckande försörjningsbehovet", söka få till stånd en så rättvis relation som möjligt mellan de förmåner, som tillerkännas olika grupper av folkpensionärer.

Den bestående skillnaden i levnadskostnader å olika orter är utan tvivel en realitet, som det måste tagas hänsyn till i detta sammanhang. Men det presteras betydande överdrifter, när det talas om de billiga levnadskostnaderna på vad man med gängse språkbruk kallar den rena landsbygden, överdrifter, som framträda särskilt markerat, om man ställer denna landsbygd i jämförelse med på skalan närmast belägna "dyrorter". Kostnaderna för mat t. ex. skiljer det i så fall inte mycket på; med nutidens system för konsumenternas förseende med livsmedel — bageri- och slakteribilar från tätorterna o. s. v. — är skillnaden i väsentliga delar t. o. m. obefintlig, i vissa fall rent av inte alls till den avlägsnare landsbygdens förmån utan tvärtom. Försörjningen med kläder ställer sig avgjort dyrare för den rena landsbygdens folkpensionärer än för tätorternas, åtminstone de på närmast jämförliga dyrortergrupp. I den mån inte fattigvården får träda emellan — och sådant skulle vi ju praktiskt taget komma ifrån med den förbättrade folkpensioneringen — ställer sig varje kännning med läkare och sjukhusvård betydligt dyrare för en pensionär på glesbefolkad landsbygd än i tätort av närmast

jämförligt slag. Det skulle vara lätt att fortsätta med exemplifieringen, men de redan anförda exemplen torde vara tillräckligt representativa. — Återstår så bostadskostnaden. Väljer man såsom jämförelsematerial bostäder av undermålig beskaffenhet och med tillräckligt avlägset läge, har man nog inte svårt att få fram hyreskostnader, som skenbart ge stöd åt den skillnad, som lagtextens § 5 drar upp mellan pensionärer i bostadsgrupperna I och II. Men just en bostads avlägsna läge eliminerar i realiteten prisskillnaden i hyreskostnad, efter som varenda kontakt med yttvärlden — det må gälla anskaffande av livets vardagliga nödtorft eller läkarbesök eller sjukhusvård eller det naturliga behovet att råka släkt och vänner, en förmån, som folkpensionärerna rimligtvis böra förutsättas ha lika stor rätt till som andra — innebär en oftast betydande extra utgift. Vill man bemöda sig om rättvisa, kan man, anser jag, icke bortse från dessa, jag skulle vilja använda uttrycket "dolda hyreskostnader", vilka faktiskt måste läggas till den synliga hyreskostnaden, om det skall bli tal om jämställdhet i levnadsstandard.

Tager man med i värderingarna dessa "dolda hyreskostnader", måste man komma till den uppfattningen, som jag vet vara allmän på åtminstone den landsbygd, jag håller kontakt med, att den skillnad, som förslaget till lag om folkpensionering fixerar mellan bostadskostnadsgrupperna I och II icke innebär en rättvis relation mellan förmånerna åt folkpensionärer ute på rena landsbygden och dem, som bo på närmast jämförliga "dyrorter". Väger man mot varandra samtliga de faktorer, som konstituera levnadskostnaden, så ställer det sig i åtminstone väsentliga delar ungefär lika dyrt att leva på sålunda i jämförelse ställda boningsorter. Det i § 6 rekommenderade särskilda bostadstillägget är icke alls ägnat att åstadkomma den nödiga jämställdheten. Det dröjer utan tvivel åtskilliga år, innan den nya kommunindelningen får verkan och kraft. Till dess är det totalt uteslutet för folkpensionärerna i massor av småkommuner att ifrågakomma till detta särskilda bostadstillägg: dessa småkommuners ekonomiska resurser medge inte ens att det blir tal om saken. Och all ny kommunindelning med åtföljande större bärkraft hos de nybildade kommunerna till trots kan det med skäl ifrågasättas rimligheten i, att vartenda bostadstillägg för den rena landsbygdens folkpensionärer skall uteslutande finansieras av hemkommunen, medan generella bostadsbidrag med hjälp av större eller mindre statsbidrag skola utgå å alla tätorter med dessas i regel betydligt bärkraftigare skatteunderlag. — Vare sig man ser saken på kort eller lång sikt, framstår, enligt mitt sätt att se, den förutsatta skillnaden mellan förmånerna åt folkpensionärer i bostadskostnadsgrupperna I och II såsom obillig.

Jag är närmast böjd för den uppfattningen, att lika stora generella bostadstillägg i grupperna I och II skulle åstadkomma den verkliga likställdheten mellan folkpensionärerna å dessa orter, därest nominella och dolda hyreskostnader tagas med i beräkningen. Men då detta icke torde vara en lagtek-

niskt framkomlig väg, om man vill respektera principen om fem bostadskostnadsgrupper, inskränker jag mig till att föreslå ett generellt bostadstillägg i bostadskostnadsgrupp I med 75 kronor till gift pensionsberättigad och änkepensionsberättigad samt med 100 kronor till annan pensionsberättigad. Vederbörande kommuns bidrag till generellt bostadstillägg i bostadskostnadsgrupp I anser jag mig böra föreslå att utgå med 20 %

Under återopande av vad ovan anförts tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 220 måtte för sin del besluta, att 5 och 23 §§ i lagen om folkpensionering skola erhålla följande lydelse:

5 §.

Folkpensionen förhöjes med bostadstillägg på sätt nedan säges. För detta ändamål — — — Konungen meddelar.

Bostadstillägg utgår — — — för år räknat, nämligen

a) till gift pensionsberättigad och till änkepensionsberättigad med 75 kronor i bostadskostnadsgrupp I, 100 kronor i grupp II, 200 kronor i grupp III, 300 kronor i grupp IV och 400 kronor i grupp V, samt

b) till annan pensionsberättigad med 100 kronor i bostadskostnadsgrupp I, 150 kronor i grupp II, 300 kronor i grupp III, 450 kronor i grupp IV och 600 kronor i grupp V.

Pensionsberättigad anses — — — undantag härifrån.

23 §.

Till pensionskostnaderna — — — följande grunder.

Varje kommun — — — bostadstillägg oräknat, samt i bostadskostnadsgrupp I med 20 %, i grupp II med 30 %, i grupp III med 40 %, i grupp IV med 50 % och i grupp V med 60 % av kostnaden för bostadstillägg; dock att — — — kostnaden för förmånen.

Särskilt bostadstillägg — — — beviljat tillägget.

Varje kommuns bidrag — — — av Konungen.

Stockholm den 30 april 1946.

Thorvald Ekdahl.